

Titel: Kapitel II.

Citation: "Kapitel II.", i *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1877*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r03-shoot-chptrd1e22908/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1877*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Stykke, synes det, naar Børdien er afgjørende, (§ 2 Litr. a og b), hensigtsmæssigt og billigt at paalægge den Part Børdskylden, som vil bære Sagen for den kostbare og vidtløftigere Landretsafgjørelse.

§ 8 indeholdes der en højt vigtig Regel, som i Kommissionen har været Gjenstand for megen Tvivl, nemlig at Parterne skulle have Ret til at vedtage Underretsbehandling i alle Sager, selv om disse efter Lovens almindelige Regler ere Landretssager. Hæren ved denne Bestemmelse ligger fornemmelig i, at den aabner en Mulighed for, at Lovforslagets hele System, hvorefter Landretterne skulle være de almindelige Domstole i første Instans, faktisk kan blive gjort til Intet, idet det lader sig tænke, at saadanne Vedtagelser, som omtales i § 8, kunne blive meget almindelige og navnlig kunne blive til en Slags staaende Klausuler i skriftlige Kontrakter. Imidlertid har dog Kommissionens Aftal troet at burde gjøre Forsøget med denne Bestemmelse; dels har man herved hørt for Dels, at Bestemmelsens Eksistens vil tjene til i høj Grad at berolige dem, som ellers kunde have Betænkelighed ved overhovedet at henlægge Retssagen i første Instans til Landretter med et stort territorialt Omraade, dels tror man ikke, at Erfaringen vil vise nogen utilbørlig stor Tilhøjelighed til at benytte den, da man holder sig færdig om, at den ordinære Rettsbehandling efter Lovforslaget er forbunden med saa store Fordele, at Publikum snart vil indtages for den (navnlig paa Grund af dens Hurtighed), dels beroliger man sig ved, at der dog ikke reelt tilføjes Parterne noget Tab eller nogen Arret ved sige Vedtagelser, eftersom Appel til Landret staa dem aaben, jfr. herved § 305 Litr. b, jfr. med § 354, og at de saaledes i det Højeste udfattes for at komme til at gjenngaa en unyttig Underretsbehandling, og endelig maa man fremhæve, at det i al Fald, hvis Bestemmelsen skulde vise sig fordelelig, er let senere at forandre den ved særlig Lov, uden at Systemet herved isvrigt forstyrres.

§§ 9 og 10 indeholdes nogle Bestemmelser med Hensyn til Børdiens Udfindelse. Hovedreglen maa naturligvis være, at Børd i saa Henseende maa føres ved Børdings-

forretning, naar det under Sagen foreliggende ikke selv frembyder de fornødne Momenter, for at Retten kan afgjøre Spørgsmaalet. Imidlertid er det til dels nødvendigt og i al Fald hensigtsmæssigt at give nogle nærmere Regler, der dels kunne vise Vejen ved Børdbehandlingens dels i nogle Tilfælde gjøre Børdingsforretning overflødig (§ 9 2det Stykke og § 10). Det kommer i disse Forhold mest an paa at have en klar og let anvendelig Forskrift, hvorved Kompetencepørgsmaalet kan bringes paa det Rene, hvorimod det gjør mindre til Sagen, om et aldeles korrekt Resultat udkommer. At af og til en Sag, som naar Alt skulde undersøges til det Yderste, i Grunden har en lidt højere Børd end de 400 Kr., bliver afgjort ved Underretten, er ikke saa stor en Ulempe, som en alfor minutiøs Behandling af Kompetencepørgsmaalet som almindelig Regel vilde afføde. Isvrigt har Stempellerne af 19de Februar 1861 § 21 Litr. b og i tjent til Forbillede for § 9 2det Stykke og § 10, hvorved den Forbørl opnaas, at man kommer til at støtte sig til et System af Regler, der allerede er kjendt, og med Hensyn til hvilket en bestemt Fortolkning har uddannet sig.

Kapitel II.

Om Børning.

De i dette Kapitel indeholdte Bestemmelser staa egentlig ikke i nogen nødvendig Forbindelse med Procedurens Rindtlighed, forsaavidt Børningsreglerne ganske vist ikke nødvendigvis behøvedes at forandres, fordi man gaar over til Rindtlighedsystemet. Men vor Lovgivning er paa dette Punkt vistnok lidet tilfredsstillende, og det er derfor i og for sig ønskeligt, at den revideres og ændres i flere Punkter. Afset fra de Lovfortolkningsvinkler, som den ufuldkomne Affattelse af flere Artikler i Christian den Femtes Lovs 1—2 foranlediger, og som her fjernes ved en tydeligere Redaktion, er den egentlige Hovedsag med den gjældende Retts Børningsbestemmelser, at den tilstaa

Hjemthinget en altfor stor Betydning og indrømmer altfor faa og stærkt begrænsede Undtagelser fra det. For det første gaar det ved Bærningreglerne ligesom ved andre Procesforfættelser ikke an ensidigt at lægge Bøgt paa Sagfogtes formuellige Interesse, men der bør ogsaa tages billigt Hensyn til Sagfogten, og dernæst er det under Nutidens Forhold ikke længere af saa stor Betydning for Sagfogte som i ældre Tider, at Sagen antages ved hans Hjemthing, thi dels er Samfælselen nu langt lettere, og dels er det nuomhuunder faktisk Regel, at Sagfogter benyttes til Sagens Udførelse, og en stor Sjældenhed, at Sagfogte selv giver Nøds under Sagen. De maatte forskellige Hensyn, der kunne rejsførdiggjøre Undtagelse fra Hjemthinget, lade sig forresten ikke bringe ind under fælles Synspunkter, men der maa gjøres Nøds for dem ved de enkelte Paragrapher. Kun det skal fremhæves i Almindelighed, at Hensynet til, at Sagen kan blive sørt og udrøcederet paa det Sted, hvor Bevismaterialet nærmest maa formødes at være tilstede, naturligvis spiller en endnu større Rolle, naar Umiddelbarhedsprincippet i Hensyn til Bevisførelsen gennemføres, end under de nuværende Forhold.

§ 12 skal i Spidfen for den hele Række af Bestemmelser udtales, at nærværende Kapitel kun har det egentlige Bærningsspørgsmaal for Dje og derimod ikke indeholder Noget om Retternes almindelige Kompetence, en Sag, hvorom Reglerne maa søges andetsteds, nemlig dels i Kap. I og dels i Organisationsloven; fremdeles skal det ej heller i dette Kapitel afsjøres, hvor de forskellige Retsmidler mod Retternes Handlinger skulle anbringes, men derom bliver at give Regler i Forbindelse med Læren om disse Retsmidler selv. I dette Kapitel skal kun behandles Spørgsmaalet om, ved hvilken af flere Retter i første Instans af samme Art en civil Sag skal anlægges. Hermed bliver dog at bemærke, at det blot er de almindelige Bærningregler, som gives i dette Kapitel, hvorimod der andetsteds i Procesloven vil blive givet Regler for visse særegne Tilfælde i Forbindelse med paagjældende særegne Retter-

gangsarter, jfr. saaledes §§ 374, 399, 410, 421 og 433.

§ 13 opstiller i Overensstemmelse med den gjældende Ret og den allevegne herkende Retsskuffelse Hjemthinget som Regel, og § 14 giver derefter den nærmere Bestemmelse af Hjemthingets Begreb. Hjemthinget er heretter den Ret, i hvis Kreds Sagfogte boer o: har Bopæl. Hvilket Sted der skal anses for Paagjældendes Bopæl, er et Spørgsmaal, der maa behandles efter den borgerlige Retts Grundføttninger. Kun bemærkes, at Udeløbsfen af de i D. E. 1—2—4 tilføiede Ord „og holde Dug og Dist“ ikke kan antages at medføre en Forandring i, hvad der er hjemlet i den bestaaende Ret, da 1—2—4 efter rigtig Fortolkning ikke indeholder nogen Forudføttning om, at Personer, der ikke have egen Husføttning, ikke skulle kunne have fast Bopæl, eller at denne dog i saa Fald ikke skulle kunne begrunde et Hjemthing. Ifølge § 14 kan det fremdeles ligesom efter den gjældende Ret ikke udeløtt Hjemthingets Anvendelse, at den Paagjældende i det Djebtit, han stævnes, er fraværende endog for længere Tid, naar Fraværelsen dog ikke er af saadan Bestøttning, at Bopælen maa anses for opgivet. En anden Sag er, at en længere Tids Ophold udenfor Hjemmet ifølge Forlaget under visse Betingelser giver Afgang til tillige at søge Paagjældende paa dette hans Opholdssted, se § 20, hvorom nærmere nedenfor. — For det Tilfælde, at Sagfogte har Bopæl i flere forskellige Retstredje, er ifølge § 14 enhver af disse at anses for hans Hjemthing. Ved denne Bestemmelse sjernes de Lov, som tidligere paa Grund af Afføttelsen af D. E. 1—2—26 under visse Forudføttninger kunde opstaa om, hvor Paagjældende i saadanne Tilfælde skulle søges. Det er en Sættfolge, at den nævnte Bestemmelse i § 14 er anvendelig, naar Sagfogte blot til samme Tid har Bopæl paa flere Steder, altsaa ogsaa, naar han afværende opholder sig paa disse Steder, uden dog at opgive Bopælen paa noget af dem, hvorimod den ikke finder Anvendelse, naar han afværende opgiver en Bopæl og benyttter en anden. — I § 14 2det Stykke fastføtttes først i Overensstemmelse med den gjældende

Ret, at Indblanding, som ikke har Bopæl nogetsteds i Riget, kan sagjøges ved Retten paa det Sted, hvor han opholder sig ved Sagens Anlæg. Dernæst gives der for det Tilfælde, at han ved Sagens Anlæg hverken boer eller opholder sig her i Riget og heller ikke vides at have Bopæl i Udlandet, den Regel, at han kan søges ved Retten paa det Sted, hvor han vides sidst at have opholdt sig, en Børnethingsbestemmelse, som i den bestaaende Ret kun er bragt til Anvendelse i visse særlige Forhold, men hvortil der undertiden ogsaa udenfor disse kan vise sig Trang. Hvad angaar Udlændinge, henvises til § 82.

Ved §§ 15—17 er der for visse Tilfælde, i hvilke det almindelige Børnething ikke kan eller dog ikke bør bestemmes ved Indskrænktes Bopæl eller Opholdssted, opstillet et paa andre Hensyn grundet Børnething, der bliver at anse for Paagældendes Hjemthing. Af disse Bestemmelser slutter § 15 sig til den bestaaende Ret, dog jaaledes at dennes alene for de med Territorialitetsret forsynede danske Embedsmænd givne Regel, indtil andetledes bestemmes, ogsaa skal finde Anvendelse paa andre danske Underjaatter, som ifølge traktatmæssige Bestemmelser ikke kunne sagjøges i det Land, hvor de have Bopæl. I § 16 1ste Stykke er der foruden en Hjemtagelse af den i Lov om Benyttelsen af Firmaer m. m. af 23de Januar 1862 § 15 indeholdte Børnethingsbestemmelse givet den almindelige Regel, at Stiftelser, Kommuner, Selskaber osv., forsaavidt ikke Andet gældende er foreskrevet i de for dem gjældende Bestemmelser, have Hjemthing i den Retstreds, hvor deres Bestyrelse har sit Sæde. Denne Regel, ved hvis Affattelse det med Hensyn er unbladt at benytte det omvirkende tekniske Udtryk „juridisk Person“, er aabenbart naturligere og hensigtsmæssigere end den nu gjældende, hvorefter Vægten lægges paa det Sted, hvor Bestyrerne personlig bo, en Regel, som desuden kan fremkalde store Vanlideligheder, naar de ikke alle bo i samme Retstred. Hvad angaar den i § 16 2det Stykke givne Regel, fremtræder denne forsaavidt med en fra de ny nævnte Bestemmelser forskellig Karakter, som den ikke gaar ud paa at skabe en Art af Hjemthing paa et andet Grundlag end

det i § 14 givne, men indskrænker sig til i Sager, der angaaende Forenings- eller Selskabsanliggender rejstes af Foreningen eller Selskabet imod de enkelte Medlemmer eller opstaa mellem disse indbyrdes, at give Sagsgæren Ret til at benytte Foreningens eller Selskabets Børnething istædfor paagældende Medlems eget Hjemthing. En saadan Afgang til at fravige Sagsgærens Hjemthing vil i mange Tilfælde vise sig hensigtsmæssig af Hensyn til, at Bevismaterialet lettest kan tilvejebringes i den Retstred, som er Foreningens eller Selskabets Hjemthing. — Ved § 17 henvises Sager imod Staten til den Ret, i hvis Kreis den Embedsmænd, som paa Statens Vegne bliver at stævne, har sit Embedskontor, eller hvor Middepunktet for hans Embedsforhold er, hvilken sidste Tilføjeelse vil faae praktisk Betydning i saadanne Tilfælde, hvor vedkommende Embedsmand ikke har Embedskontor, jfr. hermed Principet i § 16 1ste Stykke.

I §§ 18—31 opstilles en Række af Undtagelser fra Hovedreglen om Hjemthinget. Disse Bestemmelser gaa dog — bortset fra § 21 — ikke ud paa at affjære Sagsgæren fra Hjemthingets Anvendelse i de omstrøgne Sager, men kun paa at muliggjøre dets Indbringelse for en anden Ret. Ligeledes ere de omhandlede Undtagelsesbestemmelser i Reglen jaaledes affattede, at de ikke ubesluttede hindrers Anvendelse i saadanne Tilfælde, der samtidig hyldestgjøre de i flere af disse Bestemmelser opstillede Betingelser, jfr. dog §§ 21, 28 og 29. Overalt, hvor Bestemmelsernes Affattelse jaaledes leverer Afgang til at vælge mellem flere Børnething, er Valget i Overensstemmelse med den ovenfor fremhævede Grundtanke overladt Sagsgæren (§ 30); det maa forudfattes, at han i Reglen vil vælge det med Hensyn til Bevisførelsen bekvemteste Sted.

Med Hensyn til de enkelte Bestemmelser bemærkes følgende:

I § 18 er det i Overensstemmelse med de fleste fremmede Love og den Tanke, der ligger til Grund for den i Lov 19de Febr. 1861 § 20 2det Stykke med Hensyn til Handelsetablissementer i Kjøbenhavn givne

Regel, fastsat, at den, som for at udøve Handel, Fabrikvirksomhed eller anden Næringsvej holder Etablisement eller fast Agentur, hvorfra Retshandler afluttes umiddelbart med Trediemand, i Anledning af de fra Etablisementet eller Agenturen afluttede Retshandler kan søges ved den Ret, under hvilken paa-gjøbende Etablisement eller Agentur har sit Sæde. Som det vil sees, er Bestemmelsen herester ikke anvendelig paa de Etablisementer, der indskrænke sig til at give Trediemand Dødsninger, medens de med Hensyn til selve Retshandlerens Afslutning henviser ham til et andet Sted. Det kræves i Paragrafen, at Etablisementet eller Agenturen umiddelbart aflutter Retshandler med Trediemand. Naar dette er Tilfældet, maa det vistnok erkendes for ubilligt, om den, der har indladt sig med Etablisementet, i Tilfælde af Retstrætte skulde være henviset til det maaske meget fjerne Sted, hvor Sagsøgte boer eller ifølge § 16 har Hjemthing. § 19 gennemfører den samme Tanke for saadanne Tilfælde, hvor Sagen skrives fra en Kjøbstads- eller Landejendomsbedrift, som Sagsøgte ved Forvalter eller paa anden Maade ved egne Hælf lader drive som selvstændig Bedrift.

§ 20 hviler paa den Betragtning, at en længere Tids Døds hold bør give Afgang til indensfor visse Grænser at søge Vedkommende der, hvor han saaledes har Døds hold, selv om dette Sted ikke kan betragtes som hans Bopæl (fordi han ej har opgivet sin tidligere Bopæl, men bestandig maa forudsættes at ville vende tilbage til den). Som Hovedexemplar i saa Hensende fremhæver Paragrafen særlig Personer, der som Lyende, Fabrikarbejdere, Haandværkere, Kærlinge eller Studerende opholde sig udenfor deres Hjem. I disse og lignende Tilfælde vil en Afgang til at anlægge Søg ved Dødsstedets Ret være et billigt Skov for Sagsøgeren og overhovedet i mange Tilfælde den for begge Parter hensigtsmæssigste Ordning. Et saadant Værne-thing er derfor ogsaa i større eller mindre Udstrækning hjemlet i mange fremmede Pro-cesslove. - Entelte Lovgivelser udstrække endogsaa dets Anvendelse til alle formuereftige For-lytstelser uden Hensyn til, hvor de ere paa-

dragne*). Saa vidt har man dog ikke troet at burde gaa i det foreliggende Forslag. Ad-gang til saa udstrakt en Anvendelse af Døds-holdsstedets Værne-thing vilde nemlig under visse Forudsætninger, f. Ex. naar Vedkom-mende under sin Forværelse vedbliver at drive Næring paa Hjemstedet, kunne blive ubillig imod Sagsøgte. Overhovedet maa det vistnok erkendes, at, naar man ikke vil gaa saa vidt — som ingen af de fremmede Lovgivelser er gaaet — ganske at stille det heromhandlede Værne-thing paa lige Fod med Hjemthinget for den Tid, Døds holdet varer, er den naturlige Grænse for dets Anvendelse givet ved den Betingelse, at Forlytstelsen, hvoraf Sagen rejser sig, skal være paadrøgen paa vedkom-mende Dødssted. Herved er man derfor blevet staaende i § 20. Hvad angaar Bes-temmelsen af det Døds hold, der begrunder Paragrafens Anvendelse, bemærkes, at der ikke ifølge Sagens Natur er tilstrækkelig Grund til at lægge Vægt paa, om det er frivilligt eller ikke; Hovedsagen er, at det, om end langvarigt, dog har Karakteren af midlertidigt, fordi Vedkommende maa antages ikke at have opgivet sit Døds hold, men tværtimod at ville vende tilbage dertil, naar Hjemstedet med Døds holdet paa det fremmede Sted er naaet; ufrivilligt Døds hold kan derfor ifølge Bes-temmelsen i Paragrafens 2det Stykke i samme Udstrækning som det, der hviler paa fri Beslutning, begrunde Afvigelse fra Hjem-thinget.

§ 21 gives Reglerne om det saakaldte fast Gjendoms Værne-thing. Af disse maa den i Paragrafens 1ste Stykke indeholdte Bestem-melse vistnok anses for svarende til, hvad der efter rigtig Fortolkning ligger i D. L. 1—2—18. Naar det først erkendes — hvad ikke længere er Gjenstand for Tvivl — at Bestemmelsen i 1—2—18 ikke kan indskræn-kes til saadanne Sager, til hvis behørig Op-lysning en Underøvelse af Kastedet er fornøden, og paa den anden Side ikke er anvendelig i enhver Sag, som paa en eller anden Maade staar i Forbindelse med en fast Gjen-

*) Dertil har ogsaa Civilprocessen for det tyffe Aage af 1876 stillet sig.

dom, synes der nemlig ikke konsekvent at kunne opstilles nogen anden Begrænsning af Artiklen, end at dens Anvendelse er betinget af, at Sagsmaalet gaar ud paa at gjøre en Retting over den faste Ejendoms, altsaa en tinglig Ret i denne gjældende. Da der dog i saa Gængsede har hersket nogen Usikkerhed i Praxis, har man ved Affattelsen af § 21 1ste Stykke søgt at afskjære de Tvivl, som de mere ubestemte Udtryk i 1—2—18 vare stiftede til at fremkalde. I Paragrafens 2det Stykke indeholdes derimod en ny Bestemmelse, idet der efter den ovenfor fremskillede Dpfattelse af 1—2—18 ikke tidligere havde hjemmel til ved den faste Ejendoms Værnething at anlægge Sagsmaal, gaaende ud paa at forstøffe Pantekreditor en almindelig Ramsdom over Pantsetteren til at betale ifølge Panteforretningen, selv om det nærmeste Njemed hermed maatte være at søge Byldestgjørelse i Pantet. Man har imidlertid anset det for rettest, overensstemmende med de fleste fremmede Love, i § 21 at aabne Afgang til at indtale saadanne Fordringer ved Ejendommens Værnething, dog at dette alene er forefæret som en Begunstigelse for Pantekreditor. Medens Reglen i § 21 1ste Stykke, ligesom D. L. 1—2—19 er bindende ogsaa for Sagsøgeren, har Pantekreditor altsaa Valget imellem at indtale sin Fordring ved Ejendommens værnething eller Hjemthinget eller ethvert andet Værnething, som ivoerigt efter de foreliggende Omstændigheder maatte være anvendeligt. Forjaanvitt det i § 21 2det Stykke endvidere tillades at indtale enkelte forfaldne Grunddyrdeydelser ved den behyrdede Ejendoms Værnething, ligger det saa meget nærmere at give Sagsøgeren denne Besøje, som han ofte vil have Grund til under en saadan Sag til lige at neklægge Paastand paa Anerkendelse af selve Grunddyrdeydeligheden. Denne Bestemmelse kan ivoerigt heller ikke antages at gaa udenfor, hvad der allerede er gjældende Ret; thi af den i D. L. 1—4—19 med Pension til Skovningens Forhøvelse givne Regel anjaa man sig for berettiget til at udtale, at det stod Sagsøgeren aabent at indtale Grunddyrdeydelser ved den Ret, hvorunder Ejendommen ligger. Dog bemærkes, at Affat-

tesen af Forlagets Regel fjerner den Tvivl, som tidligere kunde rejstes om Tilfredeligheden af at fravige Hjemthinget ogsaa hvor det Foghold, som begrunder Afgiftspligten, allerede er opført.

§§ 22 og 23 ere i alti væsentlig en Gjentagelse af de Værnethingsbestemmelser, som indeholdes i Skifteloven af 30te November 1874 §§ 84 og 85.

§§ 24—26 svare til D. L. 1—2—21 og 1—2—19, dog at der i Overensstemmelse med den Hovedbetragtning, som ligger til Grund for Ulfastets Værnethingsregler, er givet de ved de ældre Bestemmelser hjemlede Udtagelser fra Hjemthinget en væsentlig Udvidelse. Saaledes udstrækker § 24 det saakaldte Administrations- eller Regnskabsværnething til private Administrationer og Regnskabsafslæggelser samt til Sagsmaal, der af Administrator eller den Regnskabspligtige i Anledning af Forvaltningen eller Regnskabet rejstes imod den, for hvem samme er ført, da det synes billigt, at der er Gjenfaldighed i Rettingen. § 24 angaar derhos ikke blot saadanne Tilfælde, hvor der er Spørgsmaal om en Forvaltning af mere omfattende Bestaffenhed, men ogsaa dem, hvor der i Anledning af en enkelt bestemt Forretning skal afslægges Regnskab for Andres Midler, dog at Sagsøgeren i saa Fald henvises til det Sted, hvor Regnskabet skal afslægges, et Værnething, hvis Anvendelse ivoerigt i mange Regnskabsforhold ogsaa vilde kunne stottes paa Forstriften i den følgende Paragraf. Denne gjør det ved D. L. 1—2—19 2det Led hjemlede saakaldte Betalingsværnething anvendeligt i ethvert Sagsmaal til Dpfyldeelse eller Dphøvelse af en Retshandel eller i Anledning af dens Misligholdelse eller ikke behørig Dpfyldeelse og frafalder derhos i Overensstemmelse med de fleste fremmede Love den efter Lovbogens nødvendige Betingelse, at Sagsvolderen ved Sagens Anlæg personlig er tilstede i Retsskretsen. Sidstnævnte Fordring blev for de til So- og Handelsretten i Kjøbenhavn henlagte So- og Handelsfagets Bekommende allerede opgivet ved Lov 19de Februar 1861 § 20, 1°. Men denne Lov opstiller til Gjenjæld Betingelser, som 1—2—19 ikke fjender, idet der

forlanges, at den forpligtelse, i Anledning af hvilken Sagen anlægges, er paadraget under et Opføld i Kjøbenhavn, samt endvidere, at den følgende udtrykkelig Afstale eller isølge hvad der efter Forholdets Natur maa antages at have været Meningen, skal opfyldes, inden Skildneren forlader Byen. Det er imidlertid ikke fundet Grund til i Udkastet at bibeholde disse Begrænsninger, hvorved Bestemmelsen for en væsentlig Del vilde tabe sin praktiske Betydning. § 25 kræver derfor kun den ene allerede i Danske Lov forordrede Betingelse, at Retshandelen skal opfyldes i den paagjældende Retstreds. I saa Henseende er Udkastet ogsaa i Overensstemmelse med den Tendens, som gjør sig gjældende i de fleste nyere Proceslove og Udkast. — For det Tilfælde, at der tilkommer Sagsøgte et Valg mellem flere bestemte Opfyldelsessteder, opstilles der i Paragrafens 2det Stykke den naturlige Regel, at Sagsogeren, saalænge Sagsøgte ikke maa ansees at have beslættet sig for et af dem, kan anlægge Sagen paa ethvert af disse Steder.

Hvad angaar Sager, hvorved der søges Ansvarliggørelse i Anledning af retsstridige Skadelidelser eller andre Retstræffelser, haves der ikke i den bestaaende Ret nogen almindelig Hjemmel til at forfølge dem i den Retstreds, hvor Skadelidelsen eller Retstræffelsen er foregaaet. Det maatte vel ansees for berettiget at udstrække Bestemmelsen i D. L. 1—2—19 1ste Led til alle Tilfælde, hvor den begaaede Retstræffelse foranlediger en Paastand paa Straf og paaales privat; derimod kunde den nævnte Bestemmelse aabenbart ikke med Høje bringes til Anvendelse, hvor blot Erstatning eller Dyrestning søges paa Grund af Retstræffelser, der ikke ere strafbare. Eftersaa kunde det ansees for tilstedelig i sidstnævnte Tilfælde analogisk at anvende det i 1—2—19 2det Led for kontraktmæssige Forpligtelser foretagne Beløningsoverretning. Det er imidlertid indlysende, at de samme Hensyn, der tale for Anvendeligheden af Gjæringsstedets Bærretning i Straffeloven, i det Væsentlige ogsaa gjøre sig gjældende, hvor blot Erstatning søges paa Grund af den begaaede Retstræffelse, og den Trang, der allerede under den bestaaende Procesordning har

vist sig til en hermed stemmende Udvidelse af Bestemmelsen i D. L. 1—2—19 1ste Led, maa selvfølgelig træde endnu stærkere frem efter det Bevissystem, som er gennemført i det foreliggende Forslag. Ved § 26 er der derfor givet den forurettede Afgang til en saadan Anvendelse af Gjæringsstedets Bærretning. Som det vil sees, er Bestemmelsen derhos affattet saaledes, at den ikke blot omfatter Erstatningskrav i egentlig Forstand, men ogsaa de andre borgegelige Retstræffelser, Retstræffelsen efter Omstændighederne maatte afføde.

§§ 27 og 29 stemme i det Væsentlige med den gjældende Ret. Den førstnævnte Paragraf giver i Lighed med D. L. 1—2—23 Afgang til at erholde Modfordringer paagjældende ved den Ret, for hvilken Hovedsagen er indbragt, naar de almindelige Betingelser for Modfordringens Fremsettelse under Hovedsagen ere tilstede og derhos Retten ikke ved Modfordringens Beskaffenhed er udelukket fra at kunne paagjælde den, jfr. § 4. § 29 hjemler Anvendelsen af det saakaldte Arrestforfølgingsbærretning for ethvert Tilfælde, i hvilket der ikke gives nogen anden Ret i Albet, ved hvilken Sagen, bortset fra Arresten, kunde anlægges. Paa Grund af denne Begrænsning vil den ved Paragrafen hjemlede Udvidelse af Arrestforfølgingsbærretningen til saadanne Tilfælde, hvor Retstilstand er en Indtænding, selvfølgelig hjaelden finde Anvendelse efter sit ligefremme Indhold. Indvirkende vil imidlertid denne Forandring af Pl. 30te November 1821 blive af praktisk Betydning, forsaavidt det ved traktatmæssige Bestemmelser særlig er fastsat, at en fremmed Stats Underaatter ikke kunne jagtes ved dansk Domstol, indtagen i de Tilfælde, hvor saadan Sag kunde anlægges, om Sagvolderen var dansk, jfr. saaledes Mellemrigsloven af 19de Februar 1861 § 6, hvorefter Sovenste maatte maatte betragtes som undtagne fra Bærretningsbestemmelsen i Pl. 30te November 1821.

I § 28 indeholdes den nye Bestemmelse, at der, naar flere Sagvoldere skulle eller dog kunne jagtes under Et og Sagen ikke isølge denne Lov har noget særligt Bærretning, kan rejses Sag ved enhver Ret, som for nogen

af Sagvolerne er Hjemthing. Efter den udstrakte Afgang, der ved de øvrige Bestemmelser i dette Kapitel er givet Sagfogeren til at fravige Hjemthinget, vil der vistnok ikke let blive Brug for § 28, men en saadan supplerende Bestemmelse kan dog neppe ganske undværes.

Med Hensyn til § 30 henvises til de ovenfor § 32 gjorte Bemærkninger.

§ 31 giver Partierne Afgang til i samme Udstrækning som hidtil at vedtage Afgifter fra Børnethingsforretningerne. Vedtaget Børnething kan herefter finde Anvendelse ikke blot i alle Sager angaaende Formueretsforhold, men overhovedet i enhver Sag, der forfølges som borgerslig Retstrætte. Der er ikke nogen Grund til at frygte for, at denne Frihed skulde føre til Overbebyrdelse for enkelte Domstole, en Allempe, som ikke hidtil er bleven felt uagtet Kærhelligheden mellem Retssplejen i og udenfor Kjøbenhavn. Egeledes stemmer det med den bestaaende Ret, at Indførelse antages frivillig at underkaste sig det Børnething, for hvilket Sagen er indbragt, naar han møder, men udmåder paa behørig Maade og i rette Tid at fremsette Børnethingsindsigelse.

§ 32 bestemmer, ved hvilke Børnething Udlandinge — hvorved kun tænkes paa saadanne Personer, der ikke have Bopæl i den danske Stat — kunne søgges her i Riget. I den gjældende Ret findes der — bortset fra det ved Pl. 30te November 1821 hjemlede Arrestforfølgningssvørnething samt Bestemmelsen i Mellemrigslov af 19de Februar 1861 § 6 (med Hensyn til Svenske) — ikke nogen Regel, hvorved et særligt Børnething for Udlandinge foreskrives. Udenfor de anførte Undtagelsestilfælde kunne Udlandinge som følge heraf ikke søges ved danske Domstole, medmindre de Betingelser, der ogsaa overfor Indlandinge give Afgang til at fravige Hjemthinget, ere tilstede, altsaa i Genhold til Bestemmelserne om fast Ejendoms Børnething, Betalingsvørnething, Kontrolgældsforvørnething o. s. v. I Forslaget har man imidlertid ikke tvøvet at burde blive staaende ved en saadan Ordning. Hvor billigt det end i og for sig synes, at det ikke til-

ledes at drage Udlandinge fra deres Hjemthing i Tilfælde, hvor dette nægtes overfor Statens egne Underaatter, kan det dog ikke lades ube-af Betragtning, at en saadan Regel staar i stærk Modstridning til de Grundsaetninger, der hidtil have gjort sig gjældende i fremmede Love. De fleste af disse hjemle i langt større Udstrækning end den danske Lovgivning en særlig Afgang til overfor Udlandinge af fravige Hjemthinget. Navnlig findes der hyppig i de fremmede Love Bestemmelser, hvorefter Udlandinge, selv om de have Bopæl i Udlandet, kunne søges ved Opholdsstedets Ret, hvor lovsvarigt end Opholdet i den fremmede Stat er. Enkelte Lovgivelser gaa endog saa langt videre. Efter den franske Cods civil art. 14 kunne saaledes Udlandinge, selv om de ikke opholde sig i Frankrig, søges ved franske Domstole i Anledning af Forpligtelser, som de have paadraget sig imod en franskmand, hvad enten Forpligtelsen er stiftet i Frankrig eller i et fremmed Land. At en saa udstrakt Afgang for Sagfogeren til at indbringe fremmede Staters Underaatter for hans Hjemstats Domstole gaar ud over alle rimelige Grænser og derfor ikke som almindelig Regel bør optages i det foreliggende Forslag, har Kommissionen anset for utvivlsomt. Derimod har det været Gjenstand for Overvejelse, om der maatte være Grund til at imødegaa saadanne Overgreb ved en Bestemmelse om, at der, forsaavidt Lovene i det Land, hvor Udlandingen hører hjemme, i større Udstrækning end den danske Lovgivning hjemle Afgang til at indbringe fremmede Staters Underaatter under Hjemstatens dømmende Myndighed, skal tilkomme Danske en lige Afgang til her at søgges Udlandingen. Et saadant Reciprocitetssystem frembyder imidlertid bl. A. den Betænkelighed, at Danmark, der i Medfør af lige rent ulskaarlige Børnethingsbestemmelser maatte være overgaaede Danske ved udenlandske Domstole, herigjennem ifølge Bestemmelserne i Udsæts 7de Affnit vinde en Afgang til Eksekution i Danmark, som ellers vilde være afklaaren. Af de Betingelser, som i de nævnte Bestemmelser opstilles for udenlandske Dømmes Eksekution her i Landet, er netop den, at Partien i det paagjældende Tilfælde efter de danske

Loves Grundfættninger kunde drages for den udenlandske Ret, den væsentligste; de øvrige Betingelser vilde efter deres Beskaffenhed saa godt som altid foreligge, og det ovennævnte Reciprocitysystem's Optragelse i vor Ret vilde derfor have til Følge, at saa at sige enhver udenlandsk Dom blev erigibel her. Selv om man hertier fra den i Udskættet foreslaaede nye Regel, maa det fremdeles erindres, at der — efter hvad der almindelig antages at være gjældende Ret — tilkommer fremmede Domme den høie Betydning, at den danske Domstol, for hvilken en i Udlandet påskjendt Sag indbringes, uden videre Prøvelse skal tage den i Udlandet truene Afgjørelse til Følge, naar Parten i det pågjældende Tilfælde efter de danske Loves Grundfættninger kunde drages for den udenlandske Ret eller Myndighed og Dommen ikke gaar ud paa Noget, hvis Gjennemførelse ved Statens Tvangsmyndighed vilde stride imod ufravigelige Forskrifter eller Grundfættninger i den danske Ret. Fremfor den betydningsfulde Indvirkning overfor fremmede Lovgivningers Overgreb, der heretter vilde ligge i Reciprocitysystem's Anvendelse paa det nævnte Omraade, har man derfor forestrukket i det foreliggende Forslag at indskrænke sig til Optragelsen af saadanne Værnethingsbestemmelser for Udlændinge, som gaafte almindelig hindes i de fremmede Lovgivninger og netop derfor ogsaa maa antages at have vist sig værende til det praktiske Livs Forhold.

I Overensstemmelse med foranstaaende vil Forslagets § 32 findes affattet. Paragrafens 1ste Stykke indeholder den almindelige Bestemmelse, at Udlændinge kunne sagsøges her i Riget, forsaavidt nogen Ret ifølge de foranstaaende, for Indlændinge gjænde Regler kan anses som Værnething i Sagen. Som det vil sees, hvare denne Del af Paragrafen gaafte til den gjældende Ret. Kun erindres, at der paa Grund af den Udstrækning, der ved de feregaende Paragrafer er givet Udlændingene fra Optragelsen i Forhold til Indlændinge, i Virkeligheden allerede i Henhold til § 20 1ste Stykke vil indtræde en væsentlig Udvidelse af den bestaaende Udgang til at sagsøge Udlændinge ved danske Domstole. I Para-

grafens 2det Stykke fastsætted dernæst de for Udlændinge særlige Udlændingeværnething, hvilke dog kun ere arendelige, forsaavidt Sagen angaar Formueretsforhold og derhos ikke i Medfør af § 32 1ste Stykke kan anlægges ved nogen anden Ret i Riget, samt forsaavidt Sagsøgeren er Indlænder. I saa Fald kan Udlændingen for det første søges ved den Ret her i Riget, i hvis Jurisdiction han ved Sagens Anlæg opholder sig. I Tilfælde med de fleste fremmede Lovgivninger opstilles der ikke i Forslaget nogen Tidsgrense; det kommer altsaa ikke i Betragtning, om Opholdet varer kortere eller længere; kun naturligtvis at Sagen anlægges, medens Udlændingen opholder sig her (§ 100). Smibetid er det indlysende, at der faktisk ikke let vil blive Anvendelse for Bestemmelsen, hvor Opholdet er ganske kortvarigt. Forsaavidt det fremdeles bestemmes, at Udlændingen kan sagsøges i den Retskreds, hvor han har Gods, maa denne Regel vistnok anses for en naturlig Udvidelse af den Grundfættning, hvorpaa det i den bestaaende Ret anerkjendte Arrestforfølgningeværnething er bygget. Efter den vide Udgang, som vor nuværende Ret giver til Foretagelse af Arrest, og som Kommissionen har anset det for rettest at opretholde, vil det saagodt som altid være muligt for den, der anlægger et Søgemaal angaaende Formueretsforhold, at indlede Sagen med en Arrestforretning. Den bestaaende Dødmægning, hvor efter Udlændinge, som have Gods i Riget, kun kunne søges ved dansk Domstol, naar der er gjort Arrest i Godset, vil derfor i de fleste Tilfælde fremtræde som en unaturlig Dørmægning, der alene har til Følge, at Sagsøgeren blot for at skabe et Værnething bliver nødsaget til at foretage en Arrest, som han efter de foreliggende Omstændigheder maafe lovrigt anser for aldeles overflødig. Naar det først med den bestaaende Ret erkendes, at den Omstændighed, at Udlændingen har Gods i Riget, bør give en vis Udgang til at drage ham for danske Domstole, synes det overhovedet vilkaarligt at knytte disses Domsmyndighed til den Betingelse, at Arrest er foretaget eller dog kan foretages i Godset. Tilfaalidt har man fundet Grund til at begrænse det heromhand-

lede Børneretnings Anvendelse til Sager, der staa i Forbindelse med Udlændingens heroverende Gods. En saadan Betingelse vilde for en stor Del betage Reglen dens praktiske Betydning og fordrer jo i Virkeligheden heller ikke efter den gjældende Ret. Med denne er Forslaget fremdeles ogsaa i Overensstemmelse, forsaavidt det tilføjer, at der ved det nævnte Børneretning kan tages Dem over Udlændingens personlig. En anden Sag er, at den Indskrænkning af Godeis Etablissementer, som ifølge M. 30te Novbr. 1821 var tilladt, og til hvilken Sagloretten i Reglen af praktiske Grunde indskrænkede sig, selvfølgelig alene kunde have Vej til Oprettelse i det arresterede Gods. — Endnu bemærkes, at de ved § 32 indrettede Andtagelsesbørneretning for Udlændinge ifølge det i Paragrafen tagne Forbehold ere ubetullede, forsaavidt der ved traktatmæssige Bestemmelser overfor enkelte fremmede Stater er draget Indværende Grænser for de danske Domstoles Jurisdiction, jfr. saaledes med Hensyn til Eventuelle Mellemrigsloven af 19de Febr. 1861 § 6.

Kapitel III.

Om de Tilfælde, hvor Rettens Personer som inhabile stalle eller kunne udelukkes fra eller fratages for at handle i Sagen.

I dette Kapitel indeholdes dels en Fremstilling af de Forhold, der medføre, at Rettens Personer for en enkelt bestemt Sags Vedkommende blive inhabile til at behandle og paafænde samme, dels de i naturlig Forbindelse hermed staaende Bestemmelser om den Fremgangsmaade, der bliver at iogttage ved disse Spørgsmaalss Afgjørelse. Allerede af denne Forbindelse følger, at Fremstillingen af Inhabilitetsifaldene ikke bør indbrages under Retsorganisationen, men har sin naturlige Plads i Lovene om Rettergangsmaaden. Forslagets Ordning af disse Forhold slutter sig iøvrigt i Hovedtrækkene meget nær til de Grundsaetninger, der allerede anerkendes i den bestaaende Ret. Det er derfor kun enkelte Punkter, der trænge til en nærmere Begrundelse.

I Forslaget stilles mellem de Inhabili-

tetsgrunde, der ubetinget udelukke Dommeren fra at behandle og paafænde Sagen (§ 33), og saadanne Omstændigheder, der blot give Parterne en Ret til at fordrer, at Dommeren viger sit Sæde, men ikke ere til Hindrer for, at Dommeren handler, hvor ingen Indsigelse fremsættes imod ham (§ 35). De forstaaente Inhabilitetsgrunde forudsætte et Forhold, der frembyder en saa nærliggende Fare for Uretferdighed, at allerede Hensynet til Retsplejens Værdighed og Anseelse kræver Dommerens Udelukkelse. Til den anden Klasse af Inhabilitetsgrunde henføres derimod de Tilfælde, hvor hint almindelige Hensyn vel ikke gjør sig gjældende, men dog Omstændigheder foreligge, som ere egnede til at vække Tvivl om Dommerens fuldstændige Upartheds, og hvor det derfor vilde være ubilligt, at han blev paatvungen den Part, der nærer Mistillid til ham. Høer der foreligger Inhabilitetsgrunde af sidstnævnte Beskaffenhed, er der iøvrigt tillige aabnet Dommeren Afgang til, selv om ingen Indsigelse gjøres imod ham, at opnaa Kritikkens for at behandle Sagen, naar han selv frygter for, at Parterne paa Grund af det tilstedeværende Forhold ikke kunne ventes at ville have fuld Tillid til ham, jfr. § 35.

Ligesom den ovenfor angivne Søndring af Inhabilitetsifaldene kendes i de fleste fremmede Lovgivning, saaledes har det ogsaa længe været antaget i vor Retspraxis, at en saadan Adskillelse maatte gjøres. Det savnes imidlertid i vor Ret en klar Afgrænsning mellem de to Acter af Inhabilitetsgrunde. En saadan er derimod optagen i Forslaget, idet der i § 33 opregnes de Forhold, som gjøre en Dommer absolut inhabil, og derefter i § 35 gives den almindelige Regel, at Parterne ogsaa udenfor de i § 33 angivne Tilfælde kunne modsætte sig, at Dommeren beklæder Retten, naar andre Omstændigheder foreligge, som ere egnede til at vække Tvivl om hans fuldstændige Upartheds.

Med Hensyn til den i § 33 indeholdte Opregning af de absolute Inhabilitetsgrunde bemærkes følgende:

Følge Bestemmelsen i Nr. 1 bliver Dommeren inhabil ikke blot, hvor han selv er Part